

woorden wel meer interesse op bij de lezers, maar leidt niet per se tot een beter begrip van de tekst.

Kanttekening voor Alfa-docenten

Wat betreft kinderen en vmbo-leerlingen hebben Van den Berg en collega's ongetwijfeld gelijk. ALFA-nieuws vroeg zich echter af of deze bevindingen ook gelden voor onze doelgroep van volwassenen in alfabetiseringstrajecten. Voor deze beginnende lezers moet je waarschijnlijk nog met een paar andere dingen rekening houden. Voor hen is het bijvoorbeeld juist wel heel belangrijk dat zinnen niet te lang zijn. Rein Cozijn van de Universiteit van Tilburg deed voor zijn promotie-onderzoek een soortgelijk onderzoek als dat waarover Van den Bergh berichtte, maar in zijn geval met studenten als proefpersonen. Hij was benieuwd of dezelfde gedachtegang (coherentie

wordt gemakkelijker begrepen dan fragmentatie) ook op zou gaan voor leerlingen in het basisonderwijs. Er werd daarom vergelijkbaar vervolgonderzoek uitgevoerd met leerlingen uit het basisonderwijs. Wat bleek: de gedachtegang van Cozijn en ook van Huub van den Bergh bleek over het algemeen wel op te gaan voor leerlingen vanaf ongeveer groep zes (na minstens drie jaar leesonderwijs), maar niet voor kinderen in de onderbouw, van de groepen vier en vijf. Kennelijk is voor de beginnende lezers het aantal woorden dat tegelijk overzien moet kunnen worden nog wel degelijk aan beperkingen onderhevig (bijvoorbeeld niet meer dan zes woorden). Dit geldt overigens ook voor het aantal complexe woorden. Voor een groot deel van de doelgroep van Alfabetiseringsdocenten zal het niet anders zijn. In die zin is de beginnende lezer toch

nog wat anders dan een zwak lezende vmbo-leerling die ten minste zeven jaar leesonderwijs achter de rug heeft. Die is meestal nog volop bezig met het traag decoderen van de geschreven woorden, moet die even vasthouden in het geheugen om vervolgens betekenis te kunnen geven aan de zin. Voor die doelgroep is het maken van korte zinnen dus wel degelijk essentieel. Overigens betekent dat niet per definitie dat coherentie zou verdwijnen. Het is alleen meer zoeken naar goede manieren om de coherentie vorm te geven. Een lange zin simpelweg in mootjes hakken met weglating van het voegwoord is weliswaar een eenvoudige oplossing, maar niet altijd de beste. Fragmenteren en de coherentie proberen te houden, dat is de kunst. Vereenvoudigde teksten voldoen niet altijd aan dat laatste criterium.

Hoe Kantjil de tijger versloeg

De Kantjilverhalen stammen uit de Indonesische volkscultuur. De hoofdpersoon, Kantjil het dwerghert, zou je kunnen vergelijken met Tijl Uilenspiegel of Reintje de Vos in de Nederlandse volkscultuur, of met Anansi in de West-Afrikaanse en Caraïbische volkscultuur. In het verhaal *Hoe Kantjil de tijger versloeg*, durven de dieren niet meer naar hun geliefde plek in het moeras, omdat er een tijger is komen wonen. Totdat Kantjil een tweede tijger introduceert.

Onbekende woorden zijn wellicht *lenig*, *woud*, *moeras*, *eekhoorn* en *spiegelbeeld*.

JEANNE KURVERS

HOE KANTJIL DE TIJGER VERSLOEG

Kantjil was een prachtig hert.
Hij was klein, mooi en heel lenig.
Kantjil leefde in het woud,
samen met heel veel andere dieren.
In het moeras was een mooie plek.
Daar zat veel zout in de grond.
De dieren van het woud kwamen daar graag.
Dan likten ze aan de zoute bodem.
Want de dieren vonden dat lekker.

Op een dag kwam er een grote, dikke tijger.
Die kwam in hun buurt leven.
De tijger ging niet meer weg.
Elke dag ging hij op jacht.
Dan maakte hij een paar dieren dood
en at ze op.
De dieren durfden niet meer naar het moeras.
'Dan komt de tijger', zeiden ze.
'Die maakt ons dood.'
Ze vroegen Kantjil om raad.
'Wat moeten we doen, Kantjil?' vroegen ze.
'We durven niet meer naar het moeras.
Want dan komen we de tijger tegen.'
Kantjil dacht diep na.
Toen ging hij naar de tijger.
'Beste tijger', zei hij,
'Wat vind je ervan,
als ik je elke dag een lekker stuk vlees breng?
Dan hoef je niet meer zelf op jacht.'

De tijger vond dat een goed idee.
Kantjil ging weg.
Hij ging terug naar de dieren in het woud.
Hij zocht een dier om met hem mee te gaan.
Maar de dieren durfden niet.
'Dat doen we niet', zeiden ze.
'Want dan eet de tijger ons op.'

Alleen Koewis, de eekhoorn, durfde wel mee.
Kantjil en Koewis gingen op stap.
Drie dagen later waren ze weer bijna bij de tijger.
'Ga gauw de boom in, Koewis', zei Kantjil.
'Dan ziet de tijger jou niet.'
Kantjil ging naar de tijger.
'Sorry, Tijger', zei Kantjil.
'Ik kon geen ander dier meebrengen.
Daarginds op de weg zit een oude, dikke tijger.
Koewis, de eekhoorn, zit op zijn kop.
Die tijger laat ons er niet door.'

'Wat zeg je?' riep de tijger, 'een andere tijger?
Is er een tijger in mijn buurt?'
Boos sprong hij op.
'Vooruit, we gaan,' zei hij.
'Ik jaag die tijger wel even weg.
Ik zal wel eens laten zien wie hier de baas is.'
Ze gingen op stap.
Koewis, de eekhoorn, ging stiekem op de kop van de tijger zitten.
De tijger merkte het niet.
En Kantjil sprong op zijn rug.
Ze kwamen bij een rivier.
'Let op tijger', zei Kantjil, 'kijk eens in het water.
Zie je dat?'
Daar is die oude, dikke, vette tijger.'

De tijger keek in het water.
Ja, hij zag het meteen.
Daar zat die vette tijger,
Met een eekhoorn op zijn kop,
precies zoals Kantjil verteld had.
De tijger sprong meteen het water in,
en vloog op zijn eigen spiegelbeeld af.

En nooit is hij meer uit het water gekomen.

Illustratie: Conny van der Neut